

05. INDUSTRIJSKO ZAGAĐENJE I UPRAVLJANJE RIZICIMA

PREGLED

Industrija i s industrijom povezane delatnosti su glavni izvor zagađenja u Srbiji, uključujući netretirane industrijske i komunalne otpadne vode, odvodnjavanje i isušivanje poljoprivrednog zemljišta, rečno brodarstvo i termoelektrane (TE). Procenjuje se da se u Srbiji godišnje proizvede oko 100.000 tona opasnog otpada³². Međutim, u zemlji ne postoje postrojenja za tretman opasnog otpada. Trenutno postoji 10 funkcionalnih sanitarnih deponija, uključujući one u Kikindi, Leskovcu, Jagodini i Lapovu, kojima se upravlja preko javno-privatnog partnerstva.

Kako je navedeno u prethodnom izveštaju Koalicije 27³³, istorijsko industrijsko zagađenje je značajan problem. Velike količine opasnog i industrijskog otpada leže nenadzirane na mnogim lokacijama širom zemlje, predstavljajući ozbiljnu opasnost za životnu sredinu; u mnogim slučajevima su preduzeća koja su proizvela taj opasni otpad prestala da posluju ili otišla u stečaj ili im nedostaje sredstava da se time bave. Procenjuje se da na različitim lokacijama u Srbiji leži više od 5000 tona nenadziranog opasnog otpada koji je u vlasništvu privrednih društava koja su u procesu restrukturiranja.

ZAKONSKI OKVIR

U Postskringing dokumentu za poglavlje 27 navodi se da će se potpuno prenošenje Direktive EU o industrijskim emisijama u pravni sistem Republike Srbije ostvariti do 2018. godine izmenama Zakona o ISKZ³⁴.

U januaru 2016. godine Republika Srbija usvojila je novu uredbu u oblasti zaštite voda u vezi sa kontrolom emisija zagađujućih materija u vode i pravila za sprovođenje. Na osnovu Zakona o vodama usvojeni su i novi podzakonski akti kojima se uređuje emisija zagađujućih materija u vode. Tu spadaju i Pravilnik o načinu i uslovima za merenje količine i ispitivanje kvaliteta otpadnih voda i sadržini izveštaja o izvršenim merenjima („Službeni glasnik Republike Srbije”, broj 33/2016), kao i izmenjena i dopunjena Uredba o graničnim vrednostima emisije zagađujućih materija u vode i rokovima za njihovo dostizanje („Službeni glasnik Republike Srbije”, broj 1/2016). Oba podzakonska akta usvojena su u januaru 2016. godine. Dužnost je poslovnih subjekata da

sprovođe odgovarajući monitoring otpadnih voda i dostavljaju izveštaje Agenciji za zaštitu životne sredine.

Takođe u januaru 2016. godine Republika Srbija usvojila je Uredbu o graničnim vrednostima emisija zagađujućih materija u vazduh iz postrojenja za sagorevanje („Službeni glasnik Republike Srbije”, broj 6/2016) i Uredbu o merenjima emisija zagađujućih materija u vazduh iz stacionarnih izvora zagađivanja („Službeni glasnik Republike Srbije”, broj 5/2016).

Novi **Zakon o zaštiti zemljišta** („Službeni glasnik Republike Srbije”, broj 112/2015) **usvojen je u decembru 2015. godine, a stupio na snagu u januaru 2016.** Zakon uređuje zaštitu zemljišta i obavezuje vlasnike i korisnike zemljišta (pravna i druga lica koja koriste zemljište ili postupaju na način koji može uticati na kvalitet zemljišta) da preduzmu tehničke mere za sprečavanje ispuštanja zagađujućih, štetnih i opasnih materija u zemljište. Zakon takođe od vlasnika i korisnika zemljišta zahteva da planiraju troškove zaštite od zagađivanja i degradacije zemljišta u okviru investicionih i proizvodnih troškova, kao i da prate uticaj svoje delatnosti na kvalitet zemljišta. Zakon zahteva od vlasnika i korisnika zemljišta i postrojenja čija bi delatnost mogla izazvati zagađivanje i/ili degradaciju zemljišta da pre sprovođenja aktivnosti uzmu uzorke zemljišta kao polaznu osnovu za procenu uticaja na životnu sredinu i kao polazni pokazatelj za monitoring uticaja na životnu sredinu na mernoj lokaciji tokom vremena.

Zakon o inspekcijском nadzoru („Službeni glasnik Republike Srbije”, broj 36/2015) usvojen je u aprilu 2015. godine i stupio na snagu 30. aprila 2016. godine.

Iz projekta „Sprovođenje zakona u oblasti kontrole industrijskog zagađivanja, sprečavanja hemijskih udesa i uspostavljanje sistema EMAS”, koji finansira EU i koji je okončan 2014. godine, proistekla je detaljna analiza pravnih praznina i preporuka za prenošenje u nacionalno zakonodavstvo propisa iz ovih oblasti. Isti projektni tim trebalo je da izradi implementacioni plan za Direktivu o industrijskim emisijama (Direktiva 2010/75/EU) do kraja 2015. godine, uključujući plan za harmonizaciju, strategije finansiranja i planove za obezbeđivanje javnih i privatnih investicija u infrastrukturu i tehnologiju koje su neophodne za potpuno sprovođenje Direktive. Međutim, implementacioni plan još uvek nije izrađen. Državni sekretar u Ministarstvu poljoprivrede i zaštite životne sredine Stana Božović izjavila je da je važno da industrija definiše akcione planove za svoja postrojenja, koji će sadržati potrebne mere za njihovo sprovođenje i finansijska sredstva kako bi se specifični planovi za implementaciju Direktive mogli ostvariti.³⁵

SPROVOĐENJE PROPISA

Antrfile 3: Promene nastale nakon perioda izveštavanja

Prema drugoj reviziji Nacionalnog programa za usvajanje pravnih tekovina EU

32 <http://www.ekapija.com/website/sr/page/314087>.

33 https://rs.boell.org/sites/default/files/uploads/2016/02/coalition27_shadow_report_2015.pdf.

34 Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja.

35 <http://www.eko.minpolj.gov.rs/odrzana-konferencija-direktiva-o-industrijskim-emisijama/>.

(NPAA), koja je usvojena 17. novembra 2016. godine, očekuje se da će delovi Direktive o industrijskim emisijama koji se odnose na industrijsko zagađenje biti preneti u nacionalno zakonodavstvo do sredine 2018. godine.

U budućnosti, industrijski subjekti će morati da daju precizne informacije o koracima, troškovima i vremenu koji su potrebni za usklađivanje aktivnosti sa odredbama Direktive o industrijskim emisijama.

U Srbiji 198 postrojenja podleže izdavanju integrisane dozvole. Podneto je 168 zahteva za dobijanje integrisane dozvole, ali većina zahteva je vraćena podnosiocima na dopunu zbog nedostatka zahtevane tehničke dokumentacije. Do sada je izdato samo 17 dozvola. Postoji zastoje u izdavanju integrisanih (IPPC) dozvola, uglavnom zbog procesa dobijanja odobrenja od drugih organa. Važeći rok je 31. decembar 2020. godine.³⁶

Postoji manjak kapaciteta za rešavanje problema koje izaziva industrijsko zagađenje, naročito na nivou lokalnih samouprava.

FINANSIRANJE

Državna administracija nije predvidela nikakva sredstva za sprovođenje ovog dela pravnih tekovina EU, osim za jačanje administrativnih kapaciteta u nadležnim organima.

PREPORUKE

Zakonski okvir

- Republika Srbija treba da preduzme neophodne korake za usklađivanje sa Direktivom o industrijskim emisijama, i da harmonizuje procedure za dobijanje različitih dozvola koje prethode integrisanoj dozvoli.

Sprovođenje propisa

- Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine i svi relevantni akteri treba na transparentan način da obaveštavaju javnost u Srbiji o svim koracima koji se preduzimaju da bi se izradili specifični planovi za sprovođenje Direktive o industrijskim emisijama i primeni zakona iz ove oblasti.
- U potpunosti jemčiti pravo javnosti da učestvuje u donošenju odluka o izmenama i dopunama integrisanih dozvola.

36 http://www.ecranetwork.org/Files/Workshop_Report_Common_Inspection_April_2016_Belgrade.pdf.